

Magyarország

Media: Magyar Televízió (MTV) & RTL Klub 2007

Ellentétek és együttműködés: üzleti érdekek és közönségigények a kelet-közép-európai médiában

Kutatási kérdések és módszerek

Ebben a tanulmányban (1) röviden leírjuk a magyarországi médialátképet, (2) áttekintjük azokat az empirikus kutatásokat, amelyek az 1989–90-es rendszerváltás óta készültek a hazai televíziók hírműsorairól, (3) kvantitatív és kvalitatív módszerekkel elemezzük két magyarországi híradó 2007 áprilisában rögzített műsorait, és (4) megfogalmazunk egy javaslatot a hírszerkesztők munkájával kapcsolatban. Kutatásunk annak a nemzetközi vizsgálatnak a része volt, amelyet a bosznia-hercegovinai Media Plan Institute vezetésével a Délkelet-európai Hálózat a Média Professzionalizálásáért (*South-East European Network for the Professionalization of the Media*) végzett 2007 tavaszán.

A hírműsorok tartalomelemzésével az volt a célunk, hogy rámutassunk a hírműsorok esetleges szakmai hiányosságaira. Különösen az alábbi kérdésekre kerestünk választ:

- Milyen területi és tematikus megoszlást mutatnak a vezető televíziócsatornák hírei?
- Milyen formában – hírügynökségi anyagként, helyszíni tudósításként stb. – számolnak be a különböző eseményekről?

- Hogyan – semlegesen vagy elfogultan – közelítenek a különböző tartalmakhoz?
- Milyen terjedelemben foglalkoznak a különböző eseményekkel?

Két televíziócsatorna: a közszolgálati *Magyar Televízió* (MTV) egyes csatornája (m1) és a kereskedelmi *RTL Klub* 2007 áprilisi esti főműsoridős hírműsorait elemeztük; a nemzetközi kutatás egységes (de a magyarországi viszonyokra nem minden esetben pontosan illő) módszertani leírását követve az április 2-i (hétfő), az április 3-i (csütörtök), az április 11-i (szerda), az április 12-i (csütörtök), az április 20-i (péntek), az április 21-i (szombat), az április 24-i és az április 29-i (vasárnapi) hírműsorokat vetettük alá összehasonlító elemzésnek.

E tanulmánnyal az volt a célunk, hogy az újságírói teljesítmény javítását elősegítő javaslatokat fogalmazzunk meg. Munkánk azon az előfeltevésen nyugodott, hogy az állampolgárok semleges, elfogulatlan tájékoztatás nélkül nem élhetnek állampolgári jogaikkal, illetve hogy a mindenkori kormányzattal szembeni kritikus újságírói attitűd kulcsfeltétele a demokratikus rendszer átlátható működésének, e folyamatban pedig az esti főműsoridős televízióhíradók – a lakosság többségének első számú hírforrásai (Bajomi-Lázár & Bajomi-Lázár, 2001) – különösen fontos szerepet játszanak.

Háttér

Az 1989–90-es rendszerváltás óta a magyarországi médialátékpet a „médiaháború” fogalmával jellemzik; e metaforával azt a konfliktust jelölik, amelynek tétje az: ki ellenőrizze a médiát, és az milyen társadalmi értékeket kultiváljon. E súlyos, ám vértelen konfliktus ideológiai törésvonalak mentén osztotta meg a hazai politikai eliteket és az újságíró-társadalmat; e törésvonalak ma a baloldal és a jobboldal, a liberális és a konzervatív, a tradíció és a progresszió, a világi és a keresztény, a „népi” és az „urbánus”, a nemzeti és az európai között húzódnak (vö. Farkas, 1990; Ágh, 1992; Lázár, 1992; Sükösd, 1992; Hankiss, 1996; Haraszti, 1999; Bajomi-Lázár, 2001, 2003; Monori, 2005).

E „kulturharc”-nak, az „osztályharc részé”-nek és „törzsi háború”-nak is nevezett konfliktus fókuszában a hírműsorok álltak. Az empirikus adatok arról tanúskodnak, hogy a vezető televíziócsatornák híradásai – különösen az *MTV Híradó* és *A Hét* című műsorai – a mindenkori kormány irányában elfogultan működtek.

A sajtószabadság felett örökös civil szervezet, a Nyilvánosság Klub Monitor Csoportja egy kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzés során úgy találta, hogy az *Antall–Boros-korszakban* (1990 és 1994 között), közelebbről 1993 őszén a Híradó és az A Hét – amelyet ekkor az emberek 38, illetve 42 százaléka nézett rendszeresen (Biro, 1994) – több „jó” hírt sugárzott, mint más hírforrások: az ilyen hírek tették ki az összes hír akár 25 százalékát. Különösen a vasárnap esti hírháttér-műsor, az A Hét volt a sikerpropaganda eszköze: gyakran nem számolt be olyan „rossz” hírekről, amelyekkel más médiumok ugyanabban az időszakban kimerítően foglalkoztak (Argejő et al., 1994). Ezeket az eredményeket megerősítette egy másik, 1993 végén és 1994 elején végzett kvantitatív vizsgálat is, amely azt mutatta ki, hogy a Híradó a kedvező jelenségekre fókuszált, és az elért eredményeket kivétel nélkül a kormánynak vagy a koalíciós pártoknak tulajdonította (Beck, [1994] 1998). Egy 1994 márciusában a Híradóról végzett kvalitatív tartalomelemzés ugyancsak arra a következtetésre jutott, hogy az esti főműsoridőben sugárzott hírműsor szerkesztői elfogultan és szelektíven számoltak be az aktuális eseményekről, és – az akkori ellenzéki pártokat rendkívül negatív kontextusban jelenítve meg – a nézők manipulálására törekedtek (Terestyéni, [1994] 1998).

Ami a *Horn-korszakot* (az 1994 és 1998 közötti éveket) illeti: az A Hét című műsor 1996-ban készült kvantitatív elemzése szerint a kormány és a koalíciós pártok politikusai a belföldi hírek néha nem kevesebb, mint 97 százalékában szerepeltek (Gayer & Molnár, 1997). Ez a kormányoldal felülreprezentáltságát jelenti úgy a francia, mint a brit normával összevetve: az előbbi szerint a politikai hírek egyharmadának a kormányról, egyharmaduknak a kormánypártokról, egyharmaduknak az ellenzéki pártokról kell szólniuk, nem számítva a köztársasági elnököt, míg az utóbbi szerint a megszólalási arányoknak a parlamenti mandátumok arányát kell követniük (Mádl & Szabó, 1999). Bár a hírek továbbra is a kormány iránti elfogultságról tanúskodtak, elfogultságuk mértéke hosszabb távon csökkent. Amint egy 1994 márciusában, 1995 márciusában és 1996 márciusában készült vizsgálatok kimutatta, az 1994. áprilisi választások után a Híradó az új kormánynak, illetve a koalíciós pártoknak (és nem az ellenzéknek) tulajdonította a sikereket, bár kisebb mértékben, mint a kormányváltás előtt (Beck, [1996] 1998). Egy másik hosszmetzeti tanulmány, amely az 1993 és 1996 közötti hírműsorokat vetette össze, ugyancsak megerősítette, hogy a hírműsorok kormánypárti elfogultsága erősebb volt az Antall–Boross-kormány idején, mint a Horn-korszakban. 1993 májusában a kormányhivatalok és a

koalíciós pártok képviselői a belföldi politikai hírek 84 százalékában szerepeltek, míg az ellenzékiek 16 százalékukban. 1996 májusában ezek az adatok 72 és 28 százalékosak voltak (Gayer & Molnár, 1996). A közszolgálati hírműsorok egy kvalitatív és kvantitatív módszereket ötvöző elemzése 1996 őszén arra a következtetésre jutott, hogy kvantitatív szempontból (vagyis aszerint, hogy mennyi lehetőségük volt az aktuális kérdésekben véleményt nyilvánítani) a koalíciós pártok és az ellenzékiek közel egyenlő arányban szerepeltek, ugyanakkor azonban a szerkesztők egyéb, kvalitatív módszerekkel megragadható eszközökkel manipulálták a nézőket (például a beszélő, illetve a beszélő közönségének kameraperspektívájával, lásd Gayer et al., 1997). E manipulációs technikák eredményeként a kormányhivatalok és a koalíciós pártok képviselői kissé jobb színben tűntek fel, mint az ellenzék tagjai (Gayer et al., 1997). Az 1993. év végi és az 1997. év végi hírek egy összehasonlító elemzése azt is kimutatta, hogy a műsorokban több időt szántak a problémák és kevesebbet az ideológiai kérdések tárgyalására, mint az előző kormányciklusban. Az olyan álesemények, mint például az utak ünnepélyes átadása vagy más, a kormányzat tagjait pozitívan ábrázoló ünnepek eltűntek az esti hírekből (Terestyéni, 1998).

Az *Orbán-kormány* (1998–2002) alatt a hírműsorok kormánypárti elfogultsága ismét megnőtt. 1998 júliusa után a kormányhivatalok és a koalíciós pártok képviselői a legfontosabb közszolgálati és kereskedelmi televíziók esti főműsoridőben sugárzott híreinek akár 81 százalékában szerepeltek, többnyire pozitív kontextusban; az ellenzék gyakrabban jelent meg negatív szövegkörnyezetben (Mádl & Szabó, 1999b). 1999-ben a kormány és a koalíciós pártok az összes belföldi politikai hír 76–84 százalékában jelentek meg; gyakran előfordult, hogy bizonyos témákban csak a kormánypárti politikusok véleményét kérték ki, míg az ellenzék egyáltalán nem kapott megszólalási lehetőséget (Mádl & Szabó, 2000). A média 2000-ben is felülreprezentálta a kormányt és a koalíciós pártokat: képviselőik a belpolitikai hírek 73–83 százalékában szerepeltek (Mádl & Szabó, 2001). 2001-ben ez az arány 66–85 százalékos volt (Baranyai & Plauschin, 2001). Egy másik elemzés, amely a közszolgálati Híradót és a legnézettebb kereskedelmi hírműsort hasonlította össze az 1999 novembere és 2000 januárja közötti időszakban, arra a következtetésre jutott, hogy a *Magyar Televízió* Híradója sokkal több jó hírt sugárzott, mint a *Tények*, a *TV2* esti főműsoridős híradója. A két műsorban a pozitív és negatív hírek aránya 22:31, illetve 7:48 volt (Nyilas, 2000).

Egy komparatív kvantitatív elemzés szerint a fenti trend megváltozott a *Medgyessy–Gyurcsány-kormány* (2002–2004) és a (második) *Gyurcsány-kormány* (2006–) alatt: míg 2002-ben a „rossz” hírek 23 százaléka kapcsolódott a kormányzathoz, 2003-ban már 38 százalékuk; 2003 októberében a televíziókban és a rádiókban sugárzott kritikus vélemények 56 százaléka a kormánypolitikát vitatta. A kormány és a koalíciós pártok megszólalási aránya átlagosan 66 százalékos volt, bár egyes műsorszolgáltatók hírműsoraik 88 százalékában a kormányzathoz kötődő megszólalók szerepeltek (Plauschin, 2004). 2004-ben a kormányzat és a koalíció politikusai átlagosan a belföldi hírek 67 százalékában szerepeltek – igaz, augusztusban szereplési arányuk az *MTV*-ben elérte a 82 százalékot (ezt azonban magyarázhatta az akkor bekövetkező kormányválság és miniszterelnök-váltás is, lásd Plauschin, 2005). 2005-ben enyhén nőtt a kormány és a koalíciós pártok reprezentánsainak megszólalási aránya, átlagosan 70 százalékot (a *Magyar Televízió*ban 78 százalékot) érve el (ORTT, 2006). 2006-ban ez az arány átlagosan 62 százalékra – időnként 55 százalékra – esett vissza (ORTT, 2007). Az utóbbi elemzésekről ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy kvantitatív módszerekkel készültek, azaz nem foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy a kormánypolitikát a televíziók kritikus vagy kritikátlan módon ábrázolták-e.

Bár a fenti adatok töredékesek és eltérő módszerekkel készültek, így hosszmetzeti vizsgálatra nem használhatók, az a következtetés levonható belőlük, hogy a magyarországi elektronikus médiumok hírműsoraikat folyamatos, de változó mértékű kormányzati elfogultság jellemezte az 1990 és 2006 közötti időszakban. A – különösen a közszolgálati televízióra jellemző – a kormányzati elfogultság ugyanakkor nem feltétlenül jelenti azt, hogy a közönség azonosult az ilyen nézetekkel. Tóka Gábor és Marina Popescu a köztvé kormányzati elfogultságának hatását vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy az elfogult hírközlés nem feltétlenül javított a kormánypártok népszerűségén, sőt bumerángthatása is lehetett, azaz akár ronthatta is az inkumbens kormány újraválasztási esélyeit (Tóka & Popescu, 2002). Megjegyzendő az is, hogy az 1990-es évek eleje óta exponenciálisan nőtt a médiumok száma: míg az évtized elején a *Magyar Televízió* és a *Magyar Rádió* praktikusán információs monopóliumot élvezett az elektronikus médiában, ma már közszolgálati és kereskedelmi médiumok sokasága szolgáltat rendszeresen híreket. A ma működő legfontosabb kereskedelmi hírmédiumok közé tartozik a *HírTV*, a *Magyar ATV*, a *Lánchíd Rádió* és a *Klubrádió*; igaz, a 2002-ben kis mértékben módosított

1996-os rádió- és televíziótörvény rendelkezései ellenére e műsorszolgáltatók nyilvánvaló – de nem intézményes – módon összefonódtak a különböző politikai pártokkal.

A hírek területi és tematikus megoszlása

A vizsgált időszakban a *Magyar Televízió* esti főműsoridős Híradója összesen 153 hírből állt. Ezek területi és tematikus megoszlását az 1. táblázat részletezi:

1. táblázat. A hírek területi és tematikus megoszlása a Magyar Televízió esti Híradójában 2007. április 2-a és 29-e között (nyolc vizsgált napon)

Téma	Magyarország	Szomszédos országok	Más országok	Összesen
hazai parlamenti és pártpolitika	24	4	5	33
Magyarország külpolitikája	3			3
világpolitika			4	4
háborús bűnök	1		1	2
gazdaság, pénzügy, üzlet	12		2	14
szociális kérdések és egészségügy	19			19
kultúra és művészetek	8		2	10
oktatás	2			2
tudomány				0
környezetvédelem	3	1		4
kallás			1	1
fiatalok és gyerekek	1			1
sport és szabadidő	7			7
egyéb (büntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb.)	40	3	10	53
összesen	120	8	25	153

Az 1. táblázatból kiderül: a köztvé hírnapirendjét összesen 120 hírrel a belpolitika uralja. A kül- és a világpolitika terén 25 hírrel az utóbbiak a hangsúlyosabbak, míg – a határon túli magyarság nagy létszáma ellenére – a szomszédos országok csak nyolc hírben szerepeltek.

Ami a belföldi hírek tematikus megoszlását illeti: az 1. táblázat adatai szerint 2007 áprilisában a parlamenti és a pártpolitikai hírek, valamint a szociális kérdések és az egészségügy voltak a legfontosabb (az egészségügy – a rendszer teljes reformja miatt – igen átpolitizált kérdés volt).

Figyelemre méltó, hogy a belföldi hírek harmada (a 120 hírből 40) az „egyéb” kategóriába – bűntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb. – tartozik, vagyis bulvárhír.

A vizsgált időszakban az *RTL Klub* esti főműsoridős híradója összesen 166 hírből állt. Ezek területi és tematikus megoszlását a 2. táblázat részletezi:

2. táblázat. A hírek területi és tematikus megoszlása az *RTL Klub* esti Híradójában 2007. április 2-a és 29-e között (nyolc vizsgált napon)

Téma	Magyarország	Szomszédos országok	Más országok	Összesen
hazai parlamenti és pártpolitika	6	4	10	20
Magyarország külpolitikája			1	1
világpolitika			2	2
háborús bűnök			2	2
gazdaság, pénzügy, üzlet	4		1	5
szociális kérdések és egészségügy	12			12
kultúra és művészetek	7		1	8
oktatás	1			1
tudomány			2	2
környezetvédelem	7	1		8
kallás			1	1
fiatalok és gyerekek				0
sport és szabadidő	3		1	4
egyéb (bűntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb.)	73		27	100
összesen	113	5	48	166

A 2. táblázatból kiderül: a legnézettebb kereskedelmi televíziócsatorna hírnapirendjét összesen 113 hírrel a belpolitika uralja. A kül- és a világpolitika terén 48 hírrel az utóbbiak a hangsúlyosabbak, míg a szomszédos országok csak öt hírben szerepeltek.

Ami a belföldi hírek tematikus megoszlását illeti: az 2. táblázat adatai szerint – szöges ellentétben a közszolgálati televízióval – a viszonylag részletesen ismertett egészségügyi reformtól eltekintve a kereskedelmi csatorna szinte tudomást sem vett a parlamenti és a pártpolitikai

eseményekről. Bulvárhírek ugyanakkor gyakran szerepeltek esti hírműsorában; ezek a belföldi hírek mintegy kétharmadát tették ki: a 113 hírből 73-at soroltunk az „egyéb” kategóriába.

A hírek formája

A Magyar Televízió esti Híradójában 2007. április 2-a és 29-e között sugárzott hírek formáját a 3. táblázat részletezi:

3. táblázat. A hírek formája az MTV-n 2007. április 2-a és 29-e között (nyolc vizsgált napon)

Téma	Műsorvezető által beolvasott hírügynökségi hír	Mozgóképpel illusztrált hírügynökségi hír	A csatorna munkatársának tudósítása a nap eseményeiről	A csatorna munkatársának tudósítása – tematikus összeállítás valamely eseményről	Közvélemény-kutatás/interjú	A csatorna munkatársa telefonon jelentkezik be	Összesen
hazai parlamenti és pártpolitika	1	16		11	1	4	33
Magyarország külpolitikája		1		2			3
világpolitika		2	1			1	4
háborús bűnök							0
gazdaság, pénzügy, üzlet	3	3		6			12
szociális kérdések és egészségügy	1	5	1	11			18
kultúra és művészetek		8		3			11
oktatás				2			2
tudomány							0
környezetvédelem			1	4			5
kallás				1			1
fiatalok és gyerekek				1			1
sport és szabadidő	3		2	1	1		7
egyéb (büntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb.)	1	25	1	29			56
összesen	9	60	6	71	2	5	153

A 3. táblázatból kiderül: a közszolgálati csatorna Híradójában a hírközlés leggyakoribb formája „a csatorna munkatársának tudósítása – tematikus összeállítás a nap valamely eseményéről” kategóriába sorolható; ilyen az összes hír közel 50 százaléka (153 hírből 71). Ez arra enged következtetni, hogy a köztvé részletesen foglalkozik a legtöbb bemutatott hírrel.

Az *RTL Klub* esti Híradójában 2007. április 2-a és 29-e között sugárzott hírek formáját a 4. táblázat részletezi:

4. táblázat. A hírek formája az RTL Klubon 2007. április 2-a és 29-e között (nyolc vizsgált napon)

Téma	Műsorvezető által beolvasott hírügynökségi hír	Mozgóképpel illusztrált hírügynökségi hír	A csatorna munkatársának tudósítása a nap eseményeiről	A csatorna munkatársának tudósítása – tematikus összeállítás valamely eseményről	Közvélemény-kutatás/interjú	A csatorna munkatársa telefonon jelentkezik be	Összesen
hazai parlamenti és pártpolitika	3	15		2			20
Magyarország külpolitikája		1					1
világpolitika		2					2
háborús bűnök		2					2
gazdaság, pénzügy, üzlet		3		2			5
szociális kérdések és egészségügy		5		5			10
kultúra és művészetek		4		4			8
oktatás		1					1
tudomány				2			2
környezetvédelem	1	3		4			8
kallás				1			1
fiatalok és gyerekek							0
sport és szabadidő			1	2	1		4
egyéb (büntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb.)	6	34	3	59			102
összesen	10	70	4	81	1	0	166

A 4. táblázat arról árulkodik, hogy a kereskedelmi csatorna Híradójában a hírközlés leggyakoribb formája „a csatorna munkatársának tudósítása – tematikus összeállítás a nap valamely eseményéről” kategóriába sorolható; ilyen az összes hír közel 50 százaléka (166 hírből 81). Ez a szám ez esetben is arra enged következtetni, hogy a televízió részletesen foglalkozik a legtöbb bemutatott hírrel. E téren tehát alig tapasztalható különbség a közszolgálati és a kereskedelmi műsorszolgáltató között. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a *Magyar Televízió* a legkülönbözőbb témájú híreket fejt ki, míg az *RTL Klub* inkább az „egyéb” kategóriába tartozó, vagyis bulvárhíreket.

Az egyes témák hossza

Az 5. táblázat a *Magyar Televízió* esti Híradójában közölt hírek hosszát tematikus megoszlásban részletezi a 2007. április 2-a és 29-e közötti időszak nyolc vizsgált napján:

5. táblázat. Az egyes témák hossza az MTV-n 2007. április 2-a és 29-e között a nyolc vizsgált napon

Téma	2007. IV. 2.	2007. IV. 3.	2007. IV. 11.	2007. IV. 12.	2007. IV. 20.	2007. IV. 21.	2007. IV. 24.	2007. IV. 29.	másodperc
hazai parlamenti és pártpolitika	314	322	326	485	283	191	190	105	2,216
Magyarország külpolitikája			65	37			103		205
világpolitika	38	34			291		134		497
háborús bűnök									0
gazdaság, pénzügy, üzlet	153	286	25	148			113	238	963
szociális kérdések és egészségügy	343	389	399	228	140	203	69		1,771
kultúra és művészetek	65	20	112	243	25		47		512
oktatás			115	87					202
tudomány									0
környezetvédelem	107			134		116	53	121	531
kallás	104								104
fiatalok és gyerekek					108				108
sport és szabadidő								233	233
egyéb (bűntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb.)	407	697	552	280	804	598	777	353	4468
összesen	1531	1748	1594	1642	1651	1108	1486	1050	11810

Az 5. táblázatból kiderül: az *MTV* esti Híradója műsoridejének több mint kétharmadát (11 810 másodpercből 4468-at) fordítja az „egyéb” kategóriába sorolt híreknek, és csupán körülbelül egyhatodát (2216 másodpercet) a parlamenti és pártpolitikai híreknek. Ha azonban számításba vesszük az egészségügyi reformról szóló híreket is – amelyek a vizsgált időszakban az első számú politikai kérdést jelentették –, akkor a hírműsor teljes műsoridejének több mint egyharmadát fordította a közérdekű hírek bemutatására.

A 6. táblázat az *RTL Klub* esti Híradójában közölt hírek hosszát tematikus megoszlásban részletezi a 2007. április 2-a és 29-e közötti időszak nyolc vizsgált napján:

6. táblázat. Az egyes témák hossza az *RTL Klubon* 2007. április 2-a és 29-e között a nyolc vizsgált napon

Téma	2007. IV. 2.	2007. IV. 3.	2007. IV. 11.	2007. IV. 12.	2007. IV. 20.	2007. IV. 21.	2007. IV. 24.	2007. IV. 29.	másodperc
hazai parlamenti és pártpolitika		45	116	208	110	227	63	72	841
Magyarország külpolitikája					35				35
világpolitika	30				40				70
háborús bűnök								62	62
gazdaság, pénzügy, üzlet	217		119	36				31	403
szociális kérdések és egészségügy	233	120	296	170	118		110		1047
kultúra és művészetek		138	54	114	102		103	38	549
oktatás							28		28
tudomány							85	100	185
környezetvédelem		28	123		98	28	148	85	510
kallás	120								120
fiatalok és gyerekek									0
sport és szabadidő	73	53				175			301
egyéb (bűntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb.)	876	1224	732	938	875	861	947	948	7,401
összesen	1,549	1,608	1,440	1,466	1,378	1,291	1,484	1,336	11,552

A 6. táblázat azt mutatja: az *RTL Klub* esti Híradója műsoridejének mintegy kétharmadát (11 552 másodpercből 7401-et) fordítja az „egyéb” kategóriába sorolt hírekre, és mindössze körülbelül egytizedét (1888 másodpercet) a parlamenti és pártpolitikai hírekre és az egészségügyi reformra *együttesen*. Másképpen: szemben a közszolgálati televízióval, a kereskedelmi televízió hírműsorát a bulvártémák uralják, míg – legalábbis a műsoridőt tekintve – a közérdekű témákra alig fordít figyelmet (lásd még „A hírek területi és tematikus megoszlása” című fejezetet).

A témák megközelítése

A 7. táblázat azt részletezi, hogy a *Magyar Televízió* esti Híradója miként közelíti meg a bemutatott témákat, azaz semleges, negatív vagy pozitív képet fest-e róluk.

7. táblázat. A témák megközelítése az MTV-n 2007. április 2-a és 29-e között

Téma	Semleges megközelítés – pozitív tartalom	Semleges megközelítés – negatív tartalom	Semleges megközelítés – semleges tartalom	Negatív megközelítés – negatív tartalom	Negatív megközelítés – pozitív tartalom	Pozitív megközelítés – negatív tartalom	Pozitív megközelítés – pozitív tartalom	összesen
hazai parlamenti és pártpolitika	1	10	22					33
Magyarország külpolitikája	3						1	4
világpolitika		1	2					3
háborús bűnök								0
gazdaság, pénzügy, üzlet	7	4	1					12
szociális kérdések és egészségügy	1	11	5	1				18
kultúra és művészetek	2		3				5	10
oktatás			2					2
tudomány								0
környezetvédelem	1	4						5
kallás	1							1
fiatalok és gyerekek	1							1
sport és szabadidő	1		5				1	7
egyéb (bűntények, botrányok, katasztrófák,	12	26	16	1	1		1	57

sztárok stb.)								
összesen	30	56	56	2	1	0	8	153

Ami a *megközelítést* illeti, a 7. táblázat azt mutatja – és ez a köztelevízió politikai orientációját elemző korábbi kutatások fényében meglepő eredmény –, hogy a műsorszolgáltató dominánsan semleges hangnemet üt meg: a 153 hírből 142 semleges hangvételi. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a többi hír zömmel (11 hírből nyolc) pozitív hangvételi. Az ilyen hírek száma azonban alacsony ahhoz, hogy kimondjuk: a közszolgálati televízió valamiféle sikerpropagandát folytatna, azaz az inkumbens kormány felé húzna (ráadásul a pozitív kicsengésű vagy tartalmú hírek többsége a kultúrához és a művészetekhez kapcsolódik).

Ami a *tartalmat* illeti, a 7. táblázat azt mutatja, hogy a hírműsor 56 semleges, 39 pozitív és 58 negatív tartalmú hírt sugárzott. Ezek az adatok megerősítik a fenti állításunkat, azt jelesül, hogy a műsor nem igyekszik kedvező színben ábrázolni a mai viszonyokat.

A 8. táblázat azt részletezi, hogy az *RTL Klub* esti Híradója miként közelíti meg a bemutatott témákat, azaz semleges, negatív vagy pozitív képet fest-e róluk.

8. táblázat. A témák megközelítése az RTL Klubon 2007. április 2-a és 29-e között

Téma	Semleges megközelítés – pozitív tartalom	Semleges megközelítés – negatív tartalom	Semleges megközelítés – semleges tartalom	Negatív megközelítés – negatív tartalom	Negatív megközelítés – pozitív tartalom	Pozitív megközelítés – negatív tartalom	Pozitív megközelítés – pozitív tartalom	összesen
hazai parlamenti és pártpolitika		9	9	2				20
Magyarország külpolitikája		1						1
világpolitika		1	1					2
háborús bűnök		2						2
gazdaság, pénzügy, üzlet	1	2	1		1			5
szociális kérdések és egészségügy	2	4	3	3				12
kultúra és művészetek	3	1	1				2	7
oktatás		1						1

MAGYARORSZÁG

tudomány							2	2
környezetvédelem	2	2		2			2	8
kallás								0
fiatalok és gyerekek			1					1
sport és szabadidő	1	1					2	4
egyéb (bűntények, botrányok, katasztrófák, sztárok stb.)	7	54	19	12	2		7	101
összesen	16	78	35	19	3	0	15	166

Ami a *megközelítést* illeti, a 8. táblázat azt mutatja, hogy a kereskedelmi csatorna döntően semleges hangvételű: a 166 hírből 129 ilyen. Szemben ugyanakkor a közszolgálati televízióval, a fennmaradó hírek többsége (37 hírből 22) negatív hangvételű, ami arra enged következtetni, hogy az *RTL Klub* valamelyest kritikusabb, mint a *Magyar Televízió*.

Ami a *tartalmat* illeti: a 8. táblázatból kitűnik, hogy a hírműsor 35 semleges, 34 pozitív és 97 negatív tartalmú hírt sugárzott. Ez ugyancsak megerősíti azt a fenti állításunkat, hogy a kereskedelmi műsorszolgáltató kritikusabb hangvételű, mint a közszolgálati. E negatív hangvételt ugyanakkor magyarázhatja a most folyó egészségügyi reform is, amely eddig inkább negatív következményekkel járt (lehetséges pozitív hatása pedig csak későbbre várható).

Összefoglalás és következtetések

Kutatási eredményeink a mai televíziós hírszolgáltatás három tendenciáját emelik ki. Először is: a magyar televíziók kevés figyelmet fordítanak a nagyvilág híreire. Másodszor: világos munkamegosztás tapasztalható a vezető közszolgálati és a vezető kereskedelmi televíziócsatorna között: míg az előbbi részletesen tárgyalja a közérdekű eseményeket, az utóbbi a bulvárhírekre fókuszál (ezt megerősíti az az itt nem tárgyalt jelenség is, hogy az *MTV* Híradójának *headline*-jait főként „kemény”, míg az *RTL Klub* *headline*-jait főként „lágý” hírek alkotják. Végül, harmadszor: egyik vizsgált televíziócsatorna sem bizonyult elfogultnak. Az utóbbi tendencia változást jelent a korábbi

évek elfogult hírszolgáltatásához képest (az ezekről – egyébként más módszerekkel – készült kutatásokról lásd a „Háttér” című fejezetet).

Mindezekhez hozzátehetjük, hogy a vizsgált időszakban nem fedeztünk fel a szakmaetikai normák megsértését egyik hírműsorban sem.

Javaslat

Az itt bemutatott kutatási eredmények arról tanúskodnak, hogy a televíziók esti főműsoridős hírműsorai alig számolnak be a nagyvilág híreiről, ami – a globalizációs folyamatok tükrében – vitatható gyakorlat; jelesül azt a kérdést veti fel, hogy az így bemutatott hírek képessé teszik-e a nézőket arra, hogy ismereteiket a megfelelő kontextusban értelmezzék. Érvelhetünk tehát úgy, hogy a televíziós hírműsorok szerkesztőinek nagyobb figyelmet kellene szentelniük a világban és különösen a szomszédos országokban történő eseményeknek.

Irodalom

Ágh Attila (1992) Kultúrharca és médiaháború. *Mozgó Világ*, 9. sz.

Argejő Éva & Beck László & Hann Endre & Révész Sándor & Terestyéni Tamás (1994) Jelentések az MR és az MTV hírműsorairól. In: Kurtán Sándor & Sándor Péter & Vass László (szerk.) *Magyarország politikai évkönyve 1994*. Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány.

Bajomi-Lázár Péter (2001) *A magyarországi médiaháború*. Budapest: Új Mandátum.

Bajomi-Lázár, Péter (2003) Press Freedom in Hungary under the Orbán Government. In: Sükösd, Miklós & Bajomi-Lázár, Péter (eds) *Reinventing Media. Media Policy Reform in East Central Europe*. Budapest: CEU Press.

Bajomi-Lázár Péter & Bajomi-Lázár Dávid (2001) Újságírók és újságolvasók. A közvélemény a magyarországi sajtóról. *Médiakutató*, tél.

Baranyai Eszter & Plauschin András (2002) A politikai hírműsorok tájékoztatási gyakorlata 2001-ben. *Jel-Kép*, 1. sz.

Beck László ([1994] 1998) Kormánytúlsúly a hírműsorokban. In: Argejő Éva (szerk.) *Jelentések könyve*. Budapest: Új Mandátum.

Beck László ([1996] 1998) Három március hírei a képernyőn. In: Argejő Éva (szerk.) *Jelentések könyve*. Budapest: Új Mandátum.

Farkas Zoltán (1990) Hadijelentés. *Mozgó Világ*, 7. sz.

Gayer Zoltán & Molnár Péter (1996) A „kormánypártiság” és az „ellenzékiesség” arányai. *Magyar Nemzet*, október 2.

Gayer Zoltán & Molnár Péter (1997) Kormányzati túlsúly a tévé A Hét műsoraiban. *Magyar Nemzet*, február 8.

Gayer Zoltán & Molnár Péter & Szabó Dávid (1997) A televízió műsoraira vonatkozó kritika határai, avagy hányszor volt piros zakó a miniszteren? In: Terestyéni, Tamás (szerk.) *Médiakritika*. Budapest: ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport & Osiris.

Hankiss, Elemér (1996) The Hungarian Media War of Independence. In: Sajó, András & Price, Monroe (eds) *Rights of Access to the Media*. The Hague: Kluwer Law International.

Haraszi Miklós (1999) A II. médiaháború. In: Csermely Ákos & Ráduly Margit & Sükösd Miklós (szerk.) *A média jövője*. Budapest: Média Hungária.

Lázár Guy (1992) Sajtó és hatalom. *Népszabadság*, május 28.

Mádl András & Szabó Dávid (1999a) A médiapiac változásai. In: Kurtán Sándor & Sándor Péter & Vass László (szerk.) *Magyarország politikai évkönyve 1999*. Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány.

- Mádl András & Szabó Dávid (1999b) A kormányok mennek, a média marad. *Jel-Kép*, 1. sz.
- Mádl András & Szabó Dávid (2000) A hírműsorok tájékoztatási gyakorlata 1999-ben. *Jel-Kép*, 1. sz.
- Mádl András & Szabó Dávid (2001) A hírműsorok tájékoztatási gyakorlata 2000-ben. *Jel-Kép*, 1. sz.
- Monori Áron (2005) Médiaháborúk. In: Bajomi-Lázár Péter (szerk.) *Magyar médiatörténet a késő Kádár-kortól az ezredfordulóig*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Nyilas György (2000) Összehasonlító elemzés az MTV1 és a tv2 esti, főműsoridős híradóiról. *Jel-Kép*, 4. sz.
- ORTT (2006) Beszámoló az Országos Rádió és Televízió Testület 2005. évi tevékenységéről. Budapest: ORTT.
- ORTT (2007) Beszámoló az Országos Rádió és Televízió Testület 2006. évi tevékenységéről. Budapest: ORTT.
- Plauschin András (2004) A politikai hírműsorok tájékoztatási gyakorlata 2003-ban. *Jel-Kép*, 1. sz.
- Plauschin András (2005) A hírműsorok tájékoztatási gyakorlata 2004-ban. *Jel-Kép*, 1. sz.
- Sükösd Miklós (1992) Médiaháború Magyarországon 1990–1992. *Mozgó Világ*, 10. sz.
- Terestyéni Tamás ([1994] 1998) Manipuláció az érzelmekkel és az értékekkel. In: Argejő Éva (szerk.) *Jelentések könyve*. Budapest: Új Mandátum.
- Terestyéni Tamás (1998) A tévéhíradók kínálata és a közönség. *Jel-Kép*, 2. sz.
- Tóka Gábor & Popescu Marina (2002) Befolyásolja-e a szavazókat a Magyar Televízió kormánypárti propagandája? Egy empirikus kutatás 1994–1998-ból. *Médiakutató*, tavasz.